

John Grisham

Het oordeel

A.W. Bruna Uitgevers

Deel I
De moord

1

Op een koude ochtend begin oktober 1946 werd Pete Banning al voor zonsopgang wakker. Hij was niet van plan om weer te gaan slapen. Heel lang bleef hij midden in zijn bed naar het donkere plafond liggen staren en vroeg zich voor de zoveelste keer af of hij de moed had. Eindelijk, toen het eerste ochtendlicht door het raam naar binnen kwam, accepteerde hij de indrukwekkende waarheid dat het tijd was voor de moord. De noodzaak daarvoor was zo overweldigend geworden dat hij niet gewoon kon doorgaan met het leven van alledag. Tot die daad was gepleegd, was het onmogelijk dat hij de man bleef die hij nu was. De planning was eenvoudig, maar moeilijk voorstelbaar. De naschokken zouden nog decennia voelbaar zijn en het leven veranderen van de mensen van wie hij hield en van velen van wie hij niet hield. Het zou een beruchte legende worden, ook al zat hij echt niet te wachten op roem. Sterker nog, zoals altijd wilde hij geen aandacht trekken, maar dat was onmogelijk. Hij had geen keus. De waarheid was langzaam maar zeker bekend geworden en zodra hij die helemaal had begrepen was de moord even onvermijdelijk als de zonsopgang. Hij kleepte zich langzaam aan, zoals altijd; zijn door de oorlog gewonde benen stijf en pijnlijk na de nacht. Hij liep door het donkere huis naar de keuken waar hij een zacht licht aandeed en koffiezette. Terwijl de koffie doorliep, stond hij kaarsrecht naast de ontbijttafel, vouwde zijn handen achter zijn hoofd en zakte voorzichtig door beide knieën. Hij vertrok zijn gezicht toen de pijn van zijn heupen doortrok naar zijn enkel, maar hij hield de squat tien seconden vast. Hij ontspande zijn lichaam

en herhaalde de beweging, maar zakte elke keer dieper. Er zaten metalen pinnen in zijn linkerbeen en granaatscherven in zijn rechter-. Pete schonk koffie in, deed er melk en suiker bij, en liep de achterveranda op. Daar bleef hij op de trap staan en keek uit over zijn land. In het oosten kwam de zon op en er verscheen een geelachtig licht boven de witte nevel. De akkers lagen onder een dikke laag nevel die eruitzag als verse sneeuw, en op elke andere dag zou Pete glimlachen om wat zeker een geweldige oogst zou worden. Maar vandaag was er geen glimlach, er waren alleen tranen, een heleboel. Maar als hij de moord níet zou plegen was dat een laffe daad, iets wat absoluut niet bij hem paste. Hij dronk zijn koffie, bewonderde zijn land en voelde zich getroost door de zekerheid ervan. Onder de witte deken lag een laag rijke zwarte aarde die al meer dan honderd jaar eigendom was van de Bannings. De autoriteiten zouden hem weghalen en waarschijnlijk executeren, maar zijn land zou altijd blijven en zijn gezin onderhouden. Mack, zijn bluetick coonhound, werd wakker en kwam hem gezelschap houden op de veranda. Pete zei iets tegen hem en aaide hem over zijn kop. De katoen barstte uit de peulen en moest binnenkort worden geplukt, en over niet al te lange tijd zouden er groepen arbeiders komen om de katoen in de wagens te laden zodat de oogst kon worden weggebracht. Als jongen reed Pete altijd met de negers mee op de wagen en sleepte twaalf uur per dag met zakken katoen. De Bannings waren boeren en landeigenaren, geen welvarende planters die dankzij het zweet van anderen een decadent leven konden leiden.

Hij nam kleine slokjes van zijn koffie en toen de hemel lichter werd zag hij de sneeuw witter worden. In de verte, achter de veeschuur en het kippenhok, hoorde hij de stemmen van de negers die zich voor een nieuwe lange dag bij de trekkerschuur verzamelden. Deze mannen en vrouwen kende hij zijn hele leven al, straatarme landarbeiders wier voorouders hetzelfde land al honderd jaar bewerkten. Wat zou er na de moord met hen gebeuren? Niets, eigenlijk. Ze hadden altijd met weinig

kunnen leven en kenden niet anders. Morgen zouden ze in een verbijsterd stilzwijgen bij elkaar komen, op dezelfde plaats en op hetzelfde tijdstip, fluisteren boven het vuur en daarna naar de akkers gaan – ongetwijfeld ongerust maar ook verlangend om aan het werk te gaan en hun loon te incasseren. De oogst zou doorgaan, ongestoord en overvloedig.

Hij dronk zijn koffie op, zette het kopje op de reling van de veranda en stak een sigaret op. Hij dacht aan zijn kinderen. Joel was bezig met zijn laatste jaar op Vanderbilt en Stella zat in haar tweede jaar op Hollins. Hij was blij dat ze weg waren. Hij kon hun angst en schaamte omdat hun vader in de gevangenis zat bijna voelen, maar hij had er alle vertrouwen in dat ze het zouden overleven, net als de arbeiders. Ze waren intelligent en konden zich goed aanpassen, en ze zouden altijd het land hebben. Ze zouden hun studie afmaken, een goed huwelijk sluiten en een succesvol leven leiden.

Terwijl hij rookte pakte hij zijn koffiekopje, liep terug naar de keuken en liep naar de telefoon om zijn zus Florry te bellen. Het was woensdag, de dag waarop ze altijd samen ontbeten, en hij zei dat hij er zo aankwam. Hij gooide het koffiedik weg, stak weer een sigaret op en pakte zijn werkjas van een haak naast de deur. Mack en hij liepen door de achtertuin naar het pad langs de moestuin waar Nineva en Amos een heleboel groenten verbouwden om de Bannings en de mensen die van hen afhankelijk waren te voeden. Hij liep langs de veeschuur en hoorde dat Amos tegen de koeien praatte terwijl hij ze klaarmaakte voor het melken. Pete wenste hem goedemorgen, en ze spraken over een dik varken dat was uitgekozen om aanstaande zaterdag te worden geslacht.

Hij liep door, zonder met zijn benen te trekken ook al deden ze pijn. Bij de trekkerschuur stonden de negers rondom een vuurplaats te kletsen en koffie uit blikken bekers te drinken. Toen ze hem zagen zwegen ze. Een paar zeiden ‘Morgen, Mista Banning,’ en hij zei iets tegen hen. De mannen droegen een oude, vieze overall en de vrouwen een lange jurk en een

strooien hoed; niemand droeg schoenen. De kinderen en tieners zaten onder een deken bij een kar, met slaperige ogen en een ernstig gezicht omdat ze opzagen tegen alweer een lange dag katoen plukken.

Op het land van de Bannings was een school voor negers, mogelijk gemaakt door de gulheid van een rijke jood uit Chicago. Petes vader had genoeg geld in een fonds gestopt om ervoor te zorgen dat die ook echt werd gebouwd. De Bannings stonden erop dat alle gekleurde kinderen op hun land in elk geval tot hun veertiende naar school gingen. Maar in oktober, als het plukken van de katoen het enige was wat belangrijk was, werd de school gesloten en hielpen de leerlingen op de akkers.

Pete praatte zacht met Buford, zijn blanke voorman. Ze spraken over het weer, over het gewicht van de katoen die de vorige dag was geplukt, de prijs van katoen op de beurs van Memphis. Er waren nooit genoeg plukkers in het hoogseizoen, en Buford verwachtte een vrachtwagen vol blanke arbeiders uit Tupelo. Hij had hen de vorige dag al verwacht, maar ze waren niet op komen dagen. Het gerucht ging dat een boer drie kilometer verderop een stuiver per pond meer betaalde, maar dat soort geruchten hoorde je altijd tijdens het oogstseizoen. Plukgroepen werkten de ene dag hard, verdwenen de volgende en kwamen terug als de prijzen fluctueerden. De negers hadden echter niet de mogelijkheid om te kijken wie het meest betaalde, en van de Bannings was bekend dat ze iedereen hetzelfde loon betaalden.

De twee John Deere-trekkers kwamen sputterend tot leven en de arbeiders klommen in de wagens. Pete zag hen heen en weer schommelen terwijl ze ver in de laag sneeuw verdwenen.

Hij stak weer een sigaret op en liep met Mack langs de schuur en over een onverharde weg. Florry woonde anderhalve kilometer verderop op haar eigen stuk land, en tegenwoordig liep Pete er altijd naartoe. Dat was pijnlijk, maar de artsen hadden hem verteld dat lange wandelingen zijn benen uiteindelijk sterker zouden maken en de pijn daardoor ooit zou kunnen verdwijnen. Dat betwijfelde hij, en hij had geaccepteerd dat zijn

benen de rest van zijn leven zouden branden en pijn doen. Hij mocht blij zijn dát hij leefde, want hij was ooit dood gewaand en hij was inderdaad heel dicht bij de dood geweest, zodat elke dag een cadeau was.

Tot nu. Vandaag zou de laatste dag zijn van het leven dat hij kende, en dat had hij geaccepteerd. Hij had geen keus.

Florry woonde in een roze cottage die ze had gebouwd nadat hun moeder was overleden en hun het land had nagelaten. Ze was dichteres en had helemaal geen belangstelling voor de boerderij, maar wel veel belangstelling voor het inkomen dat deze genereerde. Haar gedeelte, tweehonderdvijftig hectare, was even vruchtbaar als dat van Pete, en ze verpachtte het aan hem voor de helft van de winst. Het was een mondelinge overeenkomst, even waterdicht als welk dik contract ook en gebaseerd op impliciet vertrouwen.

Toen hij eraan kwam was zij in de achtertuin. Ze liep rond in haar volièrre van kippengaas en netten, en strooide voer terwijl ze kletste tegen haar papegaaien, parkieten en toekans. Ernaast was een hok waar ze twaalf kippen hield. Haar twee golden retrievers zaten op het gras en keken zonder echte belangstelling naar het voeren van de exotische vogels. Haar huis was vol katten, beesten waar Pete noch de hond iets mee hadden.

Pete wees naar een plek op de veranda, zei dat Mack daar moest gaan liggen en liep naar binnen. Marietta was in de keuken bezig en het huis rook naar gebakken bacon en maisbroodjes. Hij wenste haar goedemorgen en ging aan de ontbijt tafel zitten. Ze schonk koffie voor hem in en hij begon de ochtendkrant van Tupelo te lezen. Vanaf de oude grammofoon in de woonkamer drong de stem van een sopraan die een triest operalied zong de keuken binnen. Hij vroeg zich vaak af hoeveel andere mensen in Ford County naar opera luisterden.

Toen Florry klaar was met haar vogels kwam ze de keuken in door de achterdeur, wenste haar broer goedemorgen en ging tegenover hem zitten – zonder omhelzingen en blijken van af-

fectie. De mensen die hen kenden vonden de Bannings kil en afstandelijk, niet hartelijk en zelden emotioneel. Dat was waar, maar geen opzet; zo waren ze gewoon opgevoed.

Florry was achtenveertig en had als jonge vrouw een kort en slecht huwelijk gehad. Zij was een van de weinige gescheiden vrouwen in de county en dus werd er op haar neergekeken, alsof ze op een bepaalde manier beschadigd was en misschien wel immoreel. Daar trok ze zich echter niets van aan. Ze had een paar vriendinnen en verliet haar land zelden. Achter haar rug noemden ze haar vaak de Vogelvrouw, en dat was niet liefkozend bedoeld.

Marietta serveerde hun dikke omeletten met tomaat en spinazie, maisbroodjes met boter, bacon en aardbeienjam. Op de koffie, de suiker en het zout na was alles op de tafel afkomstig van hun eigen land.

Florry zei: 'Ik kreeg gisteren een brief van Stella. Zo te zien doet ze het goed, maar ze heeft moeite met wiskunde. Ze heeft meer met literatuur en geschiedenis. Ze lijkt heel erg op mij.'

Petes kinderen werden geacht ten minste één brief per week aan hun tante te schrijven, die op haar beurt minstens twee keer per week een brief aan hen stuurde. Pete had niets met brieven en had gezegd dat ze hem niet hoefden te schrijven. Maar de brieven aan hun tante waren een verplichting.

'Heb niets van Joel gehoord,' zei ze.

'Hij zal het wel druk hebben,' zei Pete, terwijl hij een bladzijde van de krant omsloeg. 'Ziet hij dat meisje nog steeds?'

'Denk het wel. Hij is veel te jong voor de liefde, Pete, daar moet je echt iets van zeggen.'

'Hij luistert toch niet.' Pete nam een hap van zijn omelet. 'Ik wil gewoon dat-ie opschiet en afstudeert. Ik heb er genoeg van om collegegeld te betalen.'

'Ik neem aan dat de oogst goed verloopt,' zei ze. Ze had haar eten amper aangeraakt.

'Kon beter, en de prijs is gisteren alweer gezakt. Er is te veel katoen dit jaar.'

‘De prijs gaat op en neer, hè? Als de prijs hoog is, is er niet genoeg katoen en als de prijs laag is, is er te veel. Je bent hoe dan ook de klos.’

‘Volgens mij ook.’ Hij had even gespeeld met het idee om zijn zus te waarschuwen voor wat er stond te gebeuren, maar ze zou daar vervelend op reageren, hem smeken het niet te doen, hysterisch worden en dan zouden ze ruziemaken, iets wat ze al jaren niet hadden gedaan. De moord zou haar leven ingrijpend veranderen, en aan de ene kant had hij medelijden met haar en voelde hij de behoefte het uit te leggen. Aan de andere kant wist hij dat het niet uitgelegd kon worden, zodat het geen zin had dat te proberen.

De gedachte dat dit hun laatste gezamenlijke maaltijd zou kunnen zijn was moeilijk te bevatten, maar ja, voor de meeste dingen die ochtend was het de laatste keer.

Ze moesten het over het weer hebben, en dat deden ze een paar minuten. Volgens de almanak zou het de komende twee weken koel en droog zijn, perfect voor de katoenpluk. Pete vertelde zoals altijd dat hij zich zorgen maakte over het tekort aan arbeiders, en zij herinnerde hem eraan dat dit probleem zich elk seizoen voordeed. Ze had gelijk, vorige week toen ze hun omelet aten had hij geklaagd over het tekort aan tijdelijke arbeiders.

Pete was niet iemand die lang over zijn eten deed, vooral niet op deze afschuwelijke dag. In de oorlog had hij hongergeleden en hij wist hoe weinig het lichaam nodig had. Een dun lichaam betekende weinig gewicht op zijn benen. Hij kauwde op een hap bacon, nam een slok koffie, sloeg weer een pagina om en luisterde naar Florry die vertelde over een neef die op negentigjarige leeftijd was overleden, te jong volgens haar. Hij dacht aan de dood en vroeg zich af wat de krant van Tupelo de komende dagen over hem zou schrijven. Er zouden verhalen in staan, een heleboel misschien wel, ook al had hij niet de behoefte de aandacht te trekken. Dat was echter onvermijdelijk en hij zag op tegen al die sensatie.

‘Je eet niet veel,’ zei ze. ‘En je lijkt vrij mager.’

‘Niet veel trek,’ antwoordde hij.

‘Hoeveel rook je?’

‘Zoveel als ik wil.’

Hij was drieënveertig en zag er, in elk geval volgens haar, ouder uit. Zijn dikke haar begon boven zijn oren grijs te worden, en op zijn voorhoofd ontstonden brede rimpels. De knappe jonge soldaat die naar de oorlog was uitgezonden verouderde te snel. Hij had pijnlijke herinneringen, maar die hield hij voor zich. De gruwelen die hij had overleefd zouden nooit worden besproken, in elk geval niet door hem.

Eén keer per maand dwong hij zichzelf iets te vragen over haar schrijven, over haar gedichten. In de afgelopen tien jaar waren enkele in obscure literaire tijdschriften gepubliceerd, maar niet veel. Ondanks haar gebrek aan succes deed ze niets liever dan haar broer, zijn kinderen en haar kleine groep vrienden vervelen met de meest recente ontwikkelingen in haar carrière. Ze kon eindeloos uitweiden over haar ‘projecten’ en over bepaalde redacteurs die weg waren van haar gedichten maar daar toch op de een of andere manier geen ruimte voor hadden, of over brieven van fans uit de hele wereld die ze had ontvangen. Haar aanhang was niet groot en Pete vermoedde dat de enige brief van een verloren ziel in Nieuw-Zeeland van drie jaar geleden nog altijd de enige met een buitenlandse postzegel was die ze had ontvangen.

Hij las geen gedichten, en nadat hij was gedwongen om die van zijn zus te lezen had hij poëzie voor altijd afgezworen. Hij gaf de voorkeur aan fictie, vooral van zuidelijke auteurs, en dan met name van William Faulkner, een man die hij voor de oorlog had ontmoet op een cocktailparty in Oxford.

Vanochtend was het niet het goede moment om dat te bespreken. Hem stond een nare taak te wachten, een monstrueuze daad, iets wat niet langer kon worden vermeden of uitgesteld.

Hij schoof zijn bord van zich af, zijn eten half opgegeten, en dronk zijn koffie op. ‘Het was me een genoegen, zoals altijd,’ zei hij

met een glimlach terwijl hij opstond. Hij bedankte Marietta, trok zijn werkjas aan en verliet de cottage. Mack wachtte op de trap van de veranda. Florry riep Pete vanaf de veranda een afscheidsgroet na, terwijl hij zonder zich om te draaien naar haar zwaaide.

Zodra hij de onverharde weg had bereikt, zette hij grotere passen en probeerde de stijfheid kwijt te raken die was veroorzaakt doordat hij een halfuur had gezeten. De zon scheen en loste de nevel op, en overal om hem heen bolden de peulen op de stelen en smeekten om te worden geplukt. Hij liep door, een eenzame man wiens dagen waren geteld.

Nineva was in de keuken en stond bij het gasstel de laatste tomaten te smoren om in te blikken. Hij wenste haar goedemorgen en schonk verse koffie in die hij meenam naar zijn werkkamer waar hij aan zijn bureau ging zitten om zijn papieren te ordenen. Alle facturen waren betaald. Alle afrekeningen waren actueel en in orde. De bankafschriften klopten en daaruit bleek dat er voldoende geld op de bank stond. Hij schreef een brief van één pagina aan zijn vrouw, zette het adres op de envelop en plakte er een postzegel op. Hij stopte een chequeboekje en een paar mappen in een aktetas en zette die naast zijn bureau. Uit de onderste la haalde hij zijn Colt .45-revolver, controleerde of alle zes kogels erin zaten en stopte hem in de zak van zijn werkjas.

Om acht uur zei hij tegen Nineva dat hij naar de stad ging en hij vroeg haar of ze iets nodig had. Dat was niet zo, en hij verliet de veranda met Mack achter zich aan. Hij opende het portier van zijn nieuwe Ford-pick-up model 1946 en Mack sprong op de passagiersplaats van de voorbank. Mack ging bijna altijd mee als Pete naar de stad reed en vandaag zou niet anders zijn, in elk geval niet voor de hond.

De woning van de Bannings, een prachtig neokoloniaal huis dat in 1929 voor de crash door Petes ouders was gebouwd, stond aan Highway 18, ten zuiden van Clanton. De countyweg was het vorige jaar verhard met naoorlogs geld van de federale overheid. De locals dachten dat Pete zijn invloed had gebruikt

om dat geld te krijgen, maar dat was niet zo.

Clanton lag zes kilometer verderop en Pete reed langzaam, zoals altijd. Er was geen verkeer, behalve een enkele keer een wagen met een ezel ervoor met katoen die op weg was naar de egreneermachine. Een paar grotere boeren van de county bezaten trekkers, net als Pete, maar het vervoeren van de katoen gebeurde meestal met ezels, net als het ploegen en planten. Er werd altijd met de hand geplukt. John Deere en International Harvester probeerden plukmachines te ontwikkelen waardoor de behoefte aan handarbeiders ooit zou verdwijnen, maar Pete betwijfelde of dat zou lukken. Niet dat het belangrijk was. Niets was belangrijk behalve de taak die hij moest uitvoeren.

Katoen die van de karren was gevallen lag in de berm van de hoofdweg. Twee gekleurde jongens die er slaperig uitzagen slenterden over een landweg en zwaaiden vol bewondering toen ze zijn truck zagen, een van de twee nieuwe Fords in de county. Pete zag hen niet. Hij stak een sigaret op en zei iets tegen Mack toen ze de stad binnenreden.

In de buurt van het plein voor de rechtbank parkeerde hij voor het postkantoor en keek naar de mensen die naar binnen en naar buiten gingen. Hij wilde de mensen ontwijken die hij kende, of die hem konden kennen, omdat eventuele getuigen na een moord alledaagse dingen verkondigen als 'Ik heb hem gezien en hij leek heel normaal', terwijl een ander misschien zou zeggen: 'Kwam hem tegen in het postkantoor en toen zag hij er verward uit'. Na een tragedie overdreven zelfs de mensen die er amper iets mee te maken hadden hun betrokkenheid en belangrijkheid.

Hij stapte uit zijn truck, liep naar de brievenbus en postte de brief aan zijn vrouw. Daarna stapte hij weer in en reed om het rechtbankgebouw met zijn brede, beschaduwde gazon en koepeltjes heen. Hij had een vage voorstelling van het spektakel dat zijn proces zou kunnen zijn. Zouden ze hem met handboeien om naar binnen slepen? Zou de jury sympathie voor hem tonen? Zouden zijn advocaten een toverkunstje uithalen en hem redden? Te veel vragen zonder antwoorden. Hij

reed langs de Tea Shoppe, waar de advocaten en bankiers elke ochtend praktisch hielden met een kop gloeiend hete koffie en roomboterkoekjes, en hij vroeg zich af wat zij over de moord zouden zeggen. Hij vermeid het koffiehuis, omdat hij een boer was en geen tijd had voor onbelangrijke kletspraatjes.

Laat ze maar praten. Hij verwachtte weinig sympathie van hen of van wie ook in de county. Hij had geen behoefte aan sympathie, verlangde niet naar begrip en was niet van plan zijn handelingen te verklaren. Op dit moment was hij een soldaat met orders en een missie om uit te voeren.

Hij parkeerde in een rustige straat achter de methodistische kerk. Hij stapte uit, strekte zijn benen even, ritste zijn werkjas dicht, zei tegen Mack dat hij zo terugkwam en liep naar de kerk die zijn opa zeventig jaar geleden had helpen bouwen. Het was een korte wandeling, en onderweg kwam hij niemand tegen. Later zou niemand kunnen beweren dat hij hem had gezien.

Dominee Dexter Bell was drie maanden voor Pearl Harbor benoemd tot dominee van de methodistische kerk van Clanton. Dat was zijn derde kerk en als de oorlog er niet tussen was gekomen zou hij, net als alle methodistische dominees, zijn overgeplaatst. Maar een tekort aan dominees had een verandering veroorzaakt en andere roosters. Normaal bleef een methodistische dominee maar twee jaar in een kerk, soms drie, en werd daarna overgeplaatst. Dominee Bell was al vijf jaar in Clanton en wist dat het slechts een kwestie van tijd was voordat hij opdracht kreeg naar een andere gemeente te gaan. Helaas kwam die oproep niet op tijd.

Hij zat aan zijn bureau in zijn kantoor, in een bijgebouw achter de fraaie kerk, alleen, zoals meestal op woensdagochtend. De secretaresse van de kerk werkte maar drie middagen per week. De dominee had zijn ochtendgebeden gedaan, zijn studiebijbel lag opengeslagen voor hem op zijn bureau, net als twee naslagwerken, en hij dacht na over zijn volgende preek toen iemand op zijn deur klopte. Voordat hij iets kon zeggen zwaaide de deur open en kwam Pete Banning binnen, fronsend en doelbewust.

Verbaasd over de storing zei Bell: ‘Zo, goedmorgen, Pete.’ Hij wilde net opstaan toen Pete een pistool met een lange loop tevoorschijn haalde en zei: ‘Je weet wel waarom ik hier ben.’

Bell verstijfde, keek vol afschuw naar het wapen en zei met moeite: ‘Pete, wat doe je nu?’

‘Ik heb heel veel mannen gedood, dominee, allemaal dappere soldaten op het slagveld. Jij bent de eerste lafaard.’

‘Pete, nee, nee!’ zei Dexter. Hij stak zijn handen omhoog en liet zich weer in zijn stoel vallen, met grote ogen en zijn mond open. ‘Als dit om Liza gaat, dan kan ik het uitleggen. Nee, Pete!’

Pete zette een stap dichterbij, richtte de loop op Dexter en haalde de trekker over. Hij was opgeleid als scherpschutter met allerlei vuurwapens die hij in de oorlog had gebruikt om meer mannen te doden dan hij zich wilde herinneren, en hij had zijn hele leven in de bossen op groot en klein wild gejaagd. De eerste kogel ging door Dexters hart, net als de tweede. De derde kogel sloeg in in zijn schedel, iets boven de neus.

Binnen de muren van het kleine kantoor dreunden de schoten als kanonvuur, maar slechts twee mensen hoorden ze. Dexters vrouw Jackie was alleen in de pastorie aan de andere kant van de kerk en maakte de keuken schoon toen ze het lawaai hoorde. Ze beschreef de schoten later als de gedempte geluiden van iemand die drie keer in zijn handen klapt, en ze had er op dat moment geen idee van dat het schoten waren. Ze kon niet vermoeden dat haar man net was vermoord.

Hop Purdue maakte de kerk al twintig jaar schoon. Hij was in het bijgebouw toen hij de schoten hoorde waardoor het hele gebouw leek te trillen. Hij stond in de gang buiten de werk-kamer van de dominee toen de deur openging en Pete naar buiten kwam wandelen, nog steeds met het pistool in de hand. Hij hief het pistool, richtte op Hops gezicht en leek te willen schieten. Hop viel op zijn knieën en smeekte: ‘Alsjeblieft, Mista Banning. Ik heb niets gedaan. Ik heb kinderen, Mista Banning.’

Pete liet het pistool zakken en zei: ‘Je bent een goede man, Hop. Ga het de sheriff maar vertellen.’

2

Hop stond in de zijdeur naar Pete te kijken die wegliep en ondertussen rustig het pistool in zijn jaszak stopte. Zodra Pete niet meer te zien was schuifelde Hop – zijn rechterbeen was vijf centimeter korter dan zijn linker – terug naar de werk-kamer, glipte door de openstaande deur naar binnen en keek onderzoekend naar de dominee. Bells ogen waren gesloten, zijn hoofd was opzij gezakt en er druppelde bloed uit zijn neus. Achter zijn hoofd, op de rugleuning van zijn stoel, zat een heleboel bloed en hersenweefsel. Zijn witte overhemd werd rood om zijn borst en zijn borstkas bewoog niet. Hop bleef een paar seconden staan, misschien een minuut, misschien langer, om zeker te weten dat niets bewoog. Hij realiseerde zich dat hij niets kon doen om hem te helpen. In het vertrek hing de scherpe geur van kruit en Hop dacht dat hij misschien moest overgeven. Omdat hij de dichtstbijzijnde neger was dacht hij dat hij wel ergens de schuld van zou krijgen. Verstijfd van angst en bang om zich te bewegen, liep hij heel langzaam achteruit het vertrek uit zonder iets aan te raken. Hij deed de deur dicht en begon te snikken. Dominee Bell was een vriendelijke man die hem met respect had behandeld en belangstelling had getoond voor zijn gezin. Een goede man en huisvader, en een liefheb-bende man die werd aanbeden door zijn gemeente. Wat hij ook had gedaan om meneer Pete Banning te beledigen was zeker niet zijn leven waard.

Hop realiseerde zich dat ook iemand anders de schoten ge-hoord kon hebben. Stel dat mevrouw Bell eraan kwam rennen en zag dat haar man onder het bloed en dood aan zijn bureau

zat? Hop wachtte en wachtte en probeerde zich te beheersen. Hij wist dat hij niet de moed kon opbrengen om haar te zoeken en haar het nieuws te vertellen. Dat moeten de blanken maar doen. Er was niemand anders in de kerk en terwijl de minuten verstreken drong het tot hem door dat de situatie in zijn voordeel was. Maar niet lang. Als iemand hem bij de kerk vandaan zag rennen zou hij ongetwijfeld de eerste verdachte worden. Dus verliet hij het bijgebouw zo kalm mogelijk en liep snel door dezelfde straat die meneer Banning in was gegaan. Hij versnelde zijn pas, liep langs het plein en was even later bij de gevangenis.

Hulpsheriff Roy Lester stapte net uit een patrouillewagen. 'Morgen, Hop,' zei hij. Toen zag hij zijn rode ogen en de tranen op zijn wangen.

'Dominee Bell is neergeschoten,' flapte Hop eruit. 'Hij is dood.'

Met Hop voorin die nog steeds zijn tranen wegveegde scheurde Lester door de rustige straten van Clanton en kwam een paar minuten later slippend en stof opwerpend tot stilstand op de met gravel verharde parkeerplaats voor het bijgebouw van de kerk. Voor hen vloog de deur open en Jackie Bell kwam gillend naar buiten rennen. Haar handen waren rood van het bloed, haar katoenen jurk zat ook onder de bloedvlekken en ze had haar gezicht aangeraakt zodat er strepen op zaten. Ze huilde, ze gilte, ze zei niets wat ze konden verstaan – ze gilte alleen van afschuw met een verwrongen gezicht van de schok.

Lester pakte haar beet en probeerde haar vast te houden, maar ze trok zich los en schreeuwde: 'Hij is dood! Hij is dood! Iemand heeft mijn man vermoord!'

Lester pakte haar weer vast, probeerde haar te troosten en te voorkomen dat ze de werkkamer weer binnenliep.

Hop stond te kijken en had geen idee wat hij moest doen. Hij was nog steeds bang dat hij de schuld zou krijgen en hij wilde zijn betrokkenheid beperken.

Mevrouw Vanlandingham van de overkant hoorde de commotie en kwam eraan rennen, nog met een theedoek in de hand. Ze was net bij hen toen sheriff Nix Gridley de parkeerplaats op reed en slappend tot stilstand kwam.

Nix klom uit zijn auto en toen Jackie hem zag gilte ze: ‘Hij is dood, Nix! Dexter is dood! Iemand heeft hem doodgeschoten! O mijn god, help me!’

Nix, Lester en mevrouw Vanlandingham brachten haar naar de veranda aan de overkant, waar Jackie zich in een schommelstoel liet vallen. Mevrouw Vanlandingham probeerde haar gezicht en handen schoon te vegen, maar Jackie duwde haar weg. Ze sloeg haar handen voor haar gezicht, wanhopig snikkend en kreunend, kokhalzend bijna.

Nix zei tegen Lester: ‘Blijf bij haar.’ Hij stak de straat over waar hulpsheriff Red Arnett stond te wachten. Samen liepen ze het bijgebouw in en slopen naar de werkkamer waar ze dominee Bells lichaam naast zijn stoel op de grond zagen liggen. Nix raakte behoedzaam zijn rechterpols aan en zei na een paar seconden: ‘Geen hartslag.’

‘Verbaast me niets,’ zei Arnett. ‘Denk niet dat we een ambulance nodig hebben.’

‘Lijkt me ook niet. Bel de begrafenisondernemer maar.’

Hop kwam de werkkamer binnen en zei: ‘Mista Pete Banning heeft hem doodgeschoten. Hoorde dat hij dat deed. Zag het pistool.’

Nix stond op, keek Hop fronsend aan en zei: ‘Pete Banning?’

‘Ja, meneer. Ik was in de gang. Hij richtte het wapen eerst op mij, maar zei toen dat ik naar u toe moest gaan.’

‘Wat zei hij nog meer?’

‘Zei dat ik een goede man was. Dat is alles. Toen vertrok hij.’

Nix sloeg zijn armen over elkaar en keek naar Red die ongelovig zijn hoofd schudde en mompelde: ‘Pete Banning?’ Beiden keken naar Hop alsof ze hem niet geloofden.

Hop zei: ‘Zo was het. Zag hem zelf, met een revolver met een lange loop. Richtte hem hierop,’ zei hij en hij wees naar een

plek midden op zijn voorhoofd. ‘Dacht dat ik ook dood was.’

Nix duwde zijn hoed naar achteren en wreef over zijn wangen. Hij keek naar de vloer en zag dat de plas bloed langzaam bij het lichaam vandaan stroomde. Hij keek naar Dexters gesloten ogen en vroeg zich voor het eerst, de eerste keer van vele keren, af wat dit in vredesnaam had uitgelokt.

Red zei: ‘Nou, ik neem aan dat deze moord is opgelost.’

‘Denk het wel,’ zei Nix. ‘Maar laten we een paar foto’s maken en kijken of we kogels vinden.’

‘Wat doen we met de familie?’ vroeg Red.

‘Dacht ik ook net. Laten we mevrouw Bell terugbrengen naar de pastorie en zorgen dat er een paar vrouwen bij haar blijven. Ik zal wel naar de school gaan en met de directeur praten. Ze hebben drie kinderen, toch?’

‘Volgens mij wel.’

‘Dat klopt,’ zei Hop. ‘Twee meisjes en een jongen.’

Nix keek Hop aan en zei: ‘Je zegt geen woord, Hop, oké? Ik meen het, geen woord! Vertel niemand wat hier is gebeurd. Als je je mond opendoet, gooi ik je in de cel, ik zweer het.’

‘Nee, meneer, Mista Sheriff, ik zal niets zeggen.’

Ze verlieten de werkkamer, deden de deur dicht en liepen naar buiten. Aan de overkant verzamelden zich meer burens bij de veranda van Vanlandingham. Overwegend huisvrouwen die op het gazon stonden, met grote ogen en ongelovig met hun hand voor de mond geslagen.

Ford County had al minstens tien jaar geen blanke moordeenaar meer meegemaakt. In 1936 maakte een stel deelpachters ruzie om een stuk waardeloos akkerland. De man die het beste schoot won, claimde zelfverdediging tijdens het proces en ging vrijuit. Twee jaar later werd een zwarte jongen gelyncht vlak bij het gehucht Box Hill, waar hij volgens zeggen een flirterige opmerking tegen een blanke vrouw zou hebben gemaakt. Maar in 1938 werd lynchen niet beschouwd als moord of als wat voor misdaad ook in het Zuiden, en al helemaal niet in Mississippi.

Terwijl een verkeerd woord tegen een blanke vrouw kon worden bestraft met de dood.

Op dat moment konden Nix Gridley, Red Arnett, Roy Lester noch iemand anders jonger dan zeventig in Clanton zich de moord op zo'n vooraanstaande inwoner van de stad herinneren. En de hele stad verbaasde zich nog meer over het feit dat de voornaamste verdachte zelfs nog vooraanstaander was. In de rechtbank vergaten de griffiemedewerkers, advocaten en rechters waar ze mee bezig waren, herhaalden wat ze net hadden gehoord en schudden hun hoofd. In de winkels en kantoren rondom het plein vertelden de eigenaren, klanten en secretaresses elkaar het verbijsterende nieuws en keken elkaar geschokt aan. In de scholen hielden de leraren op met lesgeven, lieten hun leerlingen alleen en groepten bij elkaar in de gangen. Op de beschaduwde straten rondom het plein stonden burens bij hun brievenbus en probeerden allerlei manieren te verzinnen om te zeggen: 'Dit kan niet waar zijn.'

Maar dat was het wel. Een grote groep mensen verzamelde zich in de tuin van Vanlandingham en keek ontdaan naar het met grind verharde stuk grond waar drie patrouillewagens – het hele wagenpark van de county – plus een lijkwagen van Magargel's Funeral Home stonden. Jackie Bell was teruggebracht naar de pastorie en zat daar met een bevriende arts en een paar dames van de kerk. Algauw stonden de straten vol auto's en trucks van nieuwsgierigen. Enkele reden langzaam voorbij terwijl de chauffeur naar het huis tuurde. Andere auto's stonden op willekeurige plekken zo dicht mogelijk bij de kerk geparkeerd.

De lijkwagen leek wel een magneet. De mensen liepen naar de parkeerplaats waar Roy Lester hun vertelde dat ze op afstand moesten blijven. De achterdeur van de lijkwagen stond gedeeltelijk open, wat natuurlijk betekende dat er al snel een lichaam naartoe zou worden gebracht en ingeladen voor de korte rit naar de begrafenisonderneming. Wat de nieuwsgierigen bij elke tragedie – misdaad of ongeluk – wilden zien, was een

lichaam. Hoe verbijsterd en geschokt ze ook waren, ze kwamen sprakeloos en zwijgend stukje bij beetje dichterbij, terwijl ze zich realiseerden dat zij de gelukkigen waren. Zij waren getuige van een dramatisch stukje van een onvoorstelbaar verhaal, en daarom zouden ze de rest van hun leven kunnen blijven vertellen dat zij erbij waren geweest toen dominee Bell werd weggebracht in een lijkwagen.

Sheriff Gridley kwam de deur van het bijgebouw uit, keek naar de menigte en zette zijn hoed af. Achter hem verscheen een brancard, met de oude Magargel aan de ene kant en zijn zoon aan de andere. Het lichaam was afgedekt met een zwarte doek, waaronder alleen Dexters bruine schoenen zichtbaar waren. Meteen zetten alle mannen hun hoed af en bogen alle vrouwen hun hoofd, maar ze deden hun ogen niet dicht. Een paar mensen snikten zacht. Nadat het lichaam netjes was ingeladen en de achterdeur was gesloten, stapte de oude Magargel achter het stuur en reed weg. Hij liet nooit een kans lopen om een beetje extra drama te creëren en dus reed hij via de zijstraten naar het plein en daarna twee keer langzaam om de rechtbank heen zodat de hele stad het kon zien.

Een uur later kwam sheriff Gridley langs met instructies om het lichaam naar Jackson te brengen voor de autopsie.

Nineva kon zich de laatste keer dat meneer Pete haar had gevraagd om bij hem op de veranda te komen zitten niet herinneren. Ze had wel betere dingen te doen. Amos was in de schuur boter aan het karnen en had haar hulp nodig. Daarna moest ze een heleboel erwten en boontjes inblikken. Er lag wat wasgoed dat gewassen moest worden. Maar als de baas zei dat ze in die schommelstoel moest gaan zitten en hem even gezelschap moest houden, kon ze daar niet tegenin gaan. Zij nam slokjes ijsthee terwijl hij sigaretten rookte – meer dan anders, zou ze zich later herinneren toen ze dat aan Amos vertelde. Hij leek helemaal in beslag genomen door het verkeer op de hoofdweg, vierhonderd meter van de oprijlaan vandaan. Een paar auto's en trucks reden

heel langzaam voorbij, en haalden trailers in vol katoen die naar de egreneermachine in de stad reden.

Toen de auto van de sheriff de oprijlaan op reed zei Pete: 'Daar zul je hem hebben.'

'Wie?' vroeg ze.

'Sheriff Gridley.'

'Wat komt hij doen?'

'Hij komt me arresteren, Nineva. Voor moord. Ik heb Dexter Bell net doodgeschoten, die methodistische dominee.'

'Ga weg! Wát heb je gedaan?'

'Je hebt me wel gehoord.' Hij stond op en zette de paar stappen naar haar toe. Hij bukte zich en wees met een vinger naar haar gezicht. 'En je zult nooit ook maar één woord tegen wie dan ook zeggen, Nineva. Begrepen?'

Haar ogen waren zo groot als schoteltjes en haar mond stond wijd open, maar ze kon geen woord uitbrengen.

Hij haalde een kleine envelop uit zijn jaszak en gaf die aan haar. 'Ga nu naar binnen en zodra ik weg ben breng je dit naar Florry.' Hij pakte haar hand, hielp haar opstaan en opende de hordeur. Zodra ze binnen was slaakte ze een gekwetste schreeuw waar hij van schrok. Hij deed de voordeur dicht, draaide zich om en keek naar de sheriff die eraan kwam gereden.

Gridley had geen haast. Hij stopte naast Petes truck, stapte uit zijn patrouillewagen met Red en Roy, liep naar de veranda en bleef voor de trap staan. Hij keek naar Pete, die zich nergens zorgen om leek te maken. 'Je kunt maar beter met ons meekomen, Pete,' zei Nix.

Pete wees naar zijn truck en zei: 'Het pistool ligt op de voorstoel.'

Nix keek naar Red en zei: 'Ophalen.'

Pete liep langzaam de trap af en naar de auto van de sheriff. Toen Pete zich bukte hoorde hij Nineva in de achtertuin huilen. Toen hij opkeek zag hij dat ze naar de schuur rende, met de brief in haar hand.

‘Laten we gaan,’ zei Nix, terwijl hij zijn eigen portier opende en achter het stuur ging zitten. Red zat naast hem met het pistool in de hand. Op de achterbank zaten Roy en Pete naast elkaar, bijna met hun schouders tegen elkaar. Niemand zei iets, sterker nog, niemand leek adem te halen toen ze de boerderij verlieten en de hoofdweg op reden.

De agenten hielden zich flink, maar konden het niet geloven en waren net als ieder ander geschokt. Een geliefde dominee in koelen bloede vermoord door de favoriete inwoner van de stad, een legendarische oorlogsheld. Daar moest wel een verdomd goede reden voor zijn en het zou slechts een kwestie van tijd zijn voordat de waarheid bekend werd. Maar op dat moment stond de klok stil en leek alles onwerkelijk.

Halverwege keek Nix in zijn achteruitkijkspiegel en zei: ‘Ik ga je niet vragen waarom je het hebt gedaan, Pete. Wil alleen zeker weten dat jij het was, meer niet.’

Pete haalde diep adem, keek naar de katoenvelden waar ze langs reden en zei: ‘Ik heb niets te zeggen.’

De gevangenis van Ford County was in een eerdere eeuw gebouwd en was amper geschikt om er mensen in op te sluiten. Het was oorspronkelijk een pakhuis geweest en daarna voor van alles en nog wat gebruikt. Uiteindelijk was het gekocht door de county die het met een stenen muur in tweeën deelde. In de voorste helft waren zes cellen voor de blanke gevangenen, terwijl achterin acht cellen waren gepropt voor de gekleurde gevangenen. De gevangenis was zelden helemaal vol, de voorkant tenminste. Later had de county er een klein kantoor tegenaan gebouwd voor de sheriff en het politiekorps van Clanton. De gevangenis stond maar twee straten van het plein en iemand die in de voordeur stond kon het dak van de rechtbank zien. Tijdens strafprocessen, die zeldzaam waren, werd de verdachte daar vaak lopend vanuit de gevangenis naartoe gebracht, bewaakt door een of twee hulpsheriffs.

Voor de gevangenis had zich een menigte verzameld om een

glimp van de moordenaar op te kunnen vangen. Het was nog altijd onbegrijpelijk dat Pete Banning had gedaan wat hij had gedaan, en eigenlijk kon niemand geloven dat hij in de gevangenis zou worden gestopt. Voor iemand die zo vooraanstaand was als meneer Banning golden vast andere regels. Maar als Nix het lef had hem te arresteren, waren er genoeg nieuwsgierige mensen die dat met eigen ogen wilden zien.

‘Zo te zien is het bekend,’ mompelde Nix toen hij de kleine parkeerplaats voor de gevangenis op reed. ‘Geen woord, niemand,’ beval hij. De auto stopte en alle vier de portieren gingen open. Nix pakte Banning bij de elleboog en leidde hem naar de voordeur, terwijl Red en Roy hen volgden.

De menigte stond roerloos en zwijgend toe te kijken, tot een verslaggever van *The Ford County Times* met een camera naar voren stapte en met een flitslamp een foto maakte, waar zelfs Pete van schrok. Net toen hij naar binnen liep, schreeuwde iemand: ‘Je zult sterven in de hel, Banning!’

‘Dat is zo, dat is zo,’ zei iemand anders.

De verdachte vertrok geen spier en leek de menigte niet eens op te merken. Even later was hij binnen en niet meer te zien.

Binnen, in een klein vertrek waar alle verdachten en criminelen werden ingeschreven, wachtte mr. John Wilbanks, een vooraanstaande advocaat uit de stad en al heel lang een vriend van de Bannings.

‘En waar hebben we dit genoeg aan te danken?’ vroeg Nix aan Wilbanks; het was wel duidelijk dat hij niet blij was hem te zien.

‘Meneer Banning is mijn cliënt en ik ben hier om hem te vertegenwoordigen,’ antwoordde Wilbanks. Hij stapte naar voren en gaf Pete zwijgend een hand.

Nix zei: ‘Eerst doen we wat wij moeten doen, daarna kun jij doen wat jij moet doen.’

Wilbanks zei: ‘Ik heb rechter Oswalt al gebeld en we hebben het over de borg gehad.’

‘Prachtig. Als jullie zover zijn dat hij op borgtocht vrij mag,

zal hij me zeker wel even bellen. Tot die tijd, meneer Wilbanks, is deze man een verdachte in een moordzaak en ga ik hem op die manier behandelen. Wilt u nu alstublieft vertrekken?’

‘Ik wil graag met mijn cliënt spreken.’

‘Hij gaat nergens naartoe. Kom over een uur maar terug.’

‘Geen verhoor, begrepen?’

Banning zei: ‘Ik heb niets te zeggen.’

Florry las de brief op haar veranda, terwijl Nineva en Amos naar haar keken. Ze hijgden nog steeds van hun sprint vanuit het grote huis en waren volkomen ontdaan door wat er allemaal gebeurde. Toen ze klaar was met lezen keek ze naar hen en vroeg: ‘En hij is weg?’

‘De politie heeft hem meegenomen, juffrouw Florry,’ zei Nineva. ‘Hij wist dat ze hem zouden komen halen.’

‘Zei hij iets?’

‘Hij zei dat hij de dominee had vermoord,’ antwoordde Nineva terwijl ze haar wangen afveegde.

De brief gaf Florry opdracht Joel op Vanderbilt en Stella op Hollins te bellen en hun uit te leggen dat hun vader was gearresteerd voor de moord op dominee Dexter Bell. Ze mochten er met niemand over praten, vooral niet met verslaggevers, en moesten tot nader order op hun colleges blijven. Hij vond deze tragische gebeurtenis heel erg voor hen, maar hoopte dat ze het ooit zouden begrijpen. Hij vroeg Florry om hem de volgende dag in de gevangenis te bezoeken om een en ander te bespreken.

Ze voelde zich slap, maar mocht geen zwakte tonen in het bijzijn van de hulp. Ze vouwde de brief dicht, stopte hem in een zak en stuurde hen weg. Nineva en Amos trokken zich terug, banger en verwarder dan eerst, en liepen langzaam door haar voortuin naar het pad. Florry keek hen na tot ze uit het zicht waren, ging met een van haar katten in een schommelstoel zitten en vocht tegen haar emoties.

Hij had inderdaad afwezig geleken tijdens het ontbijt, nog

maar een paar uur geleden, maar hij was al sinds de oorlog niet in orde. Waarom had hij haar niet gewaarschuwd? Hoe kon hij zoiets ongelofelijk slechts doen? Wat zou er gebeuren met hem, met zijn kinderen, met zijn vrouw? Met haar, zijn enige zus? En met het land?

Florry was zeker geen gelovige methodist, maar ze was wel gelovig opgevoed en ging een enkele keer naar de kerk. Ze had geleerd afstand te houden van de dominees, want tegen de tijd dat ze gewend waren moesten ze alweer weg. Maar Bell was een van de betere.

Ze dacht aan zijn knappe vrouw en aan zijn kinderen, en stortte ten slotte in.

Marietta opende geluidloos de hordeur, liep naar haar toe en bleef naast haar staan terwijl ze snikte.